Bijzondere broedvogels in de Vlaamse Ardennen in 2016

Feys Simon

Jonge Slechtvalken in Oudenaarde (Foto: Gunther Groenez).

Aanbevolen wijze van citeren: Feys, S. (2017). *Bijzondere broedvogels in de Vlaamse Ardennen in 2016*.

Inhoud

1. Inleiding 4
1.1. Algemeen 4
1.2. Keuze van soorten 4
2. Werkwijze 5
2.1. Telgebied 5
2.2. Inzamelen van gegevens 5
2.3. Telinspanning 6
3. Inheemse BBV-soorten 7
3.1. Grauwe gans 7
3.2. Knobbelzwaan 7
3.3. Zomertaling 8
3.4. Geoorde fuut 9
3.5. Ooievaar 9
3.6. Blauwe reiger 9
3.7. Wespendief 10
3.8. Bruine kiekendief 11
3.9. Havik 11
3.10 Slechtvalk 12
3.11. Porseleinhoen 13
3.12. Kluut 13
3.13. Kleine plevier 15
3.14. Visdief 16
3.15. Kerkuil 16
3.16. IJsvogel 17
3.17. Middelste bonte specht 17
3.18. Zwarte specht 17
3.19. Oeverzwaluw 18
3.20. Grote gele kwikstaart 18
3.21. Blauwborst 19
3.22. Cetti's zanger 19
3.23. Orpheusspotvogel 20
3.24. Roek 20
4. Uitheemse BBV-soorten 22
4.1. Indische gans 22
4.2. Canadese gans 22

4.3. Brandgans 23
4.4. Nijlgans 24
5. Overige interessante soorten 24
5.1. Patrijs 24
5.2. Kwartel 25
5.3. Bergeend 25
5.4. Krakeend 26
5.5. Slobeend 26
5.6. Wintertaling 26
5.7. Tafeleend 27
5.8. Kuifeend 27
5.9. Dodaars 27
5.10. Fuut 27
5.11. Boomvalk 28
5.12. Waterral 29
5.13. Scholekster 29
5.14. Kievit 29
5.15. Houtsnip 30
5.16. Grutto 30
5.17. Zomertortel 31
5.18. Koekoek 32
5.19. Steenuil 32
5.20. Ransuil 33
5.21. Gierzwaluw 33
5.22. Kleine bonte specht 33
5.23. Wielewaal 33
5.24. Glanskop 34
5.25. Matkop 34
5.26. Kuifmees 34
5.27. Veldleeuwerik 35
5.28. Fitis 35
5.29. Rietzanger 35
5.30. Spotvogel 36
5.31. Sprinkhaanzanger 36
5.32. Braamsluiper 36
5.33. Vuurgoudhaan 36

5.34. Boomklever 37
5.35. Grote lijster 37
5.36. Nachtegaal 37
5.37. Gekraagde roodstaart 38
5.38. Roodborsttapuit 38
5.39. Grauwe vliegenvanger 38
5.40. Ringmus 38
5.41. Graspieper 39
5.42. Goudvink 39
5.43. Appelvink 39
5.44. Rietgors 40
5.45. Geelgors 40
6. Referenties 41

1. Inleiding

1.1. Algemeen

Als vogelkijkers elkaar ontmoeten komen vaak vaststellingen en vragen naar boven als “Matkop doet het toch slecht in onze regio” of “Hoeveel koppels Havik zouden er nu broeden in de Vlaamse Ardennen?”. Dikwijls blijft het dan bij deze uitspraken, aangezien er bij gebrek aan goede gegevens niemand die stellingen of vragen kan onderbouwen of beantwoorden.

Na het lezen van de mooi uitgewerkte broedvogelrapporten van onze buren van VWG Cinerea groeide het idee dan om ook voor de Vlaamse Ardennen eens een overzicht te maken van de zeldzame en schaarse broedvogels binnen het werkingsgebied van de VWG. Aangezien het de eerste poging is, is het nog zoeken naar de juiste vorm, wat wel en wat niet vermelden, … Inspiratie werd zeker gehaald bij de rapporten over de Denderstreek, waarvoor dank! Voor onze regio beschikken we ook over het boek “Zijn er nog vogels” van Luc Menschaert, dat een schat aan informatie bevat over de broedvogelpopulaties eind jaren ’80. In voorliggend rapport, gebaseerd op losse waarnemingen, is het uiteraard voor veel soorten niet mogelijk om accurate schattingen te maken van de populatie. Waar mogelijk werd toch geprobeerd een schatting te maken, en wordt vergeleken met de cijfers uit het eerder genoemde boek. Hierbij moet echter ook steeds in het achterhoofd worden gehouden dat het toenmalige onderzochte gebied kleiner was dan wat momenteel het werkgebied van VWG Vlaamse Ardennen Plus is, de oostgrens werd toen gelegd bij Gavere en Horebeke, daar waar momenteel ook Zottegem, Herzele en Sint-Lievens-Houtem tot de regio behoren.

Met dit rapportje is het vooral de bedoeling om onderzoek (in de eerste plaats via het doorgeven van waarnemingen) naar onze minder algemene soorten te stimuleren, zodat onze kennis over het voorkomen ervan vergroot, en we eventuele veranderingen in de toekomst gemakkelijker kunnen opvolgen. In de stelling “meten is weten” zit zeker een grond van waarheid, en een goed zicht op de cijfers en evoluties van sommige soorten kan van groot belang zijn bij het beschermen ervan.

In dit kader organiseren onze buren van Vogelwerkgroep Cinerea een project met als doel een zo duidelijk mogelijk beeld te krijgen van de broedpopulaties van een aantal vogelsoorten in de Denderstreek. Het project heeft als titel ‘Bijzondere Broedvogels in de Denderregio’, kortweg BBV-Denderregio. Het zou mooi zijn als we iets dergelijks op termijn ook in de Vlaamse Ardennen zouden kunnen op poten zetten.

Een woord van dank is uiteraard op zijn plaats voor alle waarnemers die hun waarnemingen invoerden op waarnemingen.be. Enkele mensen hielpen met meer specifieke informatie, dit was een grote hulp bij het schrijven van dit rapport. Ook de fotografen wiens foto’s mochten worden opgenomen in dit rapport worden hartelijk bedankt. Tenslotte leverde Wouter Faveyts eerst en vooral de inspiratie om hieraan te beginnen, en gaf hij op een eerdere versie zeer nuttige commentaar, wat sterk wordt gewaardeerd.

1.2. Keuze van soorten

Het BBV-project (Bijzondere Broedvogels Vlaanderen - binnen dit project worden een aantal bijzondere broedvogelsoorten opgevolgd) loopt al een hele tijd op Vlaams niveau. Het project volgt de volgende categorieën van soorten op: zeldzame broedvogels, koloniebroedvogels en uitheemse broedvogels. De organisatie op Vlaams niveau is in handen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). De laatste jaren – sinds de opkomst van waarnemingen.be – leek dit project enigszins dood te bloeden, maar net deze website is een zeer nuttige tool om al deze soorten in detail

op te volgen. Er wordt dan ook volop werk van gemaakt om dit project nieuw leven in te blazen, meer info hierover volgt ongetwijfeld in de (hopelijk) nabije toekomst.

De lijst met BBV-soorten die in de Vlaamse Ardennen broeden is eerder beperkt. Bovendien zijn sommige niet-BBV-soorten elders algemeen maar bij ons zeldzaam en dus het vermelden waard. Daarbovenop werd eind 2016 de nieuwste Rode Lijst van de Vlaamse broedvogels gepubliceerd (Devos *et al.*, 2016), waarin nog maar eens duidelijk werd dat veel vroeger algemene soorten het ondertussen (zeer) slecht doen. Daarom focust dit rapport niet enkel op de BBV-soorten, maar wordt getracht om een overzicht te geven van zo veel mogelijk "interessante" broedvogels.

2. Werkwijze

2.1. Telgebied

Het gebied waarop dit rapport betrekking heeft betreft het werkingsgebied van vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen Plus. Het werkgebied is de te zien op onderstaande kaart:

Figuur 1: Overzicht van het werkingsgebied van VWG Vlaamse Ardennen Plus.

2.2. Inzamelen van gegevens

Voor dit eerste rapport werd er vooral gebruik gemaakt van waarnemingen die ingevoerd werden op de website www.waarnemingen.be. Waar nodig werden enkele lokale vogelkijkers gecontacteerd die een goed zicht op de situatie in een bepaald gebied. Voor de Heurnemeersen kon gebruik gemaakt worden van de integrale broedvogelmonitoring die Davy De Groote daar al verschillende jaren uitvoert.

Het inzamelen van gegevens gebeurde via de regiopagina van Waarnemingen.be: https://vwgvap.waarnemingen.be/soortenlijst_wg_v3.php.
Om uit de grote hoeveelheid ingevoerde waarnemingen de bruikbare gegevens te halen, werd gebruik gemaakt van het concept van datumgrenzen. Dit zijn de uiterste data waartussen waarnemingen kunnen worden geacht betrekking te hebben op (potentiële) broedvogels. Uiteraard hebben niet alle waarnemingen binnen de datumgrenzen effectief betrekking op broedvogels en is enige interpretatie van de gegevens in veel gevallen nog steeds nodig.

Om naar de toekomst toe over nog betere data te beschikken is het belangrijk dat zoveel mogelijk waarnemingen van de besproken soorten worden ingevoerd op www.waarnemingen.be, mét aanduiding van het juiste broedgedrag. Dit vergemakkelijkt de analyse achteraf, en maakt het mogelijk accuratere inschattingen van de populaties te maken. Dit rapport kan dus zeker ook gezien worden als een oproep naar het meer en gedetailleerder invoeren van een aantal soorten.

2.3. Telinspanning

Het volledige werkingsgebied van de VWG op al deze soorten volledig dekken met het beperkte aantal actieve waarnemers is uiteraard nagenoeg onmogelijk. Naar de meeste soorten werd er niet systematisch gezocht, en bij de verwerking tot dit rapport ging het dan ook hoofdzakelijk om het verzamelen en analyseren van losse gegevens.
De waarnemersinspanning is in de eerste plaats afhankelijk van gebied tot gebied, afhankelijk van het bezoeken van een bepaald gebied door vogelkijkers. Sommige gebieden worden vaak bezocht, andere vrijwel nooit.

De waarnemersinspanning is daarnaast ook onvermijdelijk verschillend voor de diverse soorten. Voor sommige soorten is het nu eenmaal eenvoudiger om een goed beeld te krijgen van de populatie dan voor andere. Goede voorbeelden van makkelijk telbare soorten zijn bijvoorbeeld Blauwe reiger (een koloniebroeder met een beperkt aantal nestplaatsen in de regio) en Kluut (een zeldzame broedvogel met nauwelijks broedparen). Grote Gele Kwikstaart en Blauwborst zijn voorbeelden van soorten die heel wat moeilijker te tellen zijn (beide soorten tellen relatief veel broedparen en zijn verspreid over een groot deel van de regio). Tot slot kunnen ook persoonlijke kennis, voorkeur of interesse het resultaat beïnvloeden. Zo zijn bijvoorbeeld niet alle waarnemers voldoende vertrouwd met de herkenning van bepaalde soorten of geven niet alle waarnemers de waarnemingen van bepaalde soorten altijd even consequent door (Faveyts & Bert, 2013).
In een poging om de telinspanning enigszins in te schatten wordt in de bespreking van de resultaten hieronder voor elke soort een indicatie van de volledigheid van de verzamelde gegevens vermeld op een schaal van 1 tot 4:
- **1: zeer onvolledig beeld van de populatie**; de verzamelde gegevens hebben naar schatting betrekking op een absolute minderheid van het aantal territoria van deze soort in het werkingsgebied van vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen Plus.
- **2: redelijk onvolledig beeld van de populatie**; de verzamelde gegevens hebben naar schatting betrekking op minder dan de helft van het aantal territoria van deze soort in het werkingsgebied van vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen Plus.
- **3: redelijk volledig beeld van de populatie**; de verzamelde gegevens hebben naar schatting betrekking op meer dan de helft van het aantal territoria van deze soort in het werkingsgebied van vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen Plus.
- **4: vrijwel volledig beeld van de populatie**; de verzamelde gegevens hebben naar schatting betrekking op vrijwel het volledige aantal territoria van deze soort in het werkingsgebied van vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen Plus.

3. Inheemse BBV-soorten

3.1. Grauwe gans

Aantal getelde paren/territoria: 8
Populatieschatting: 15
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
In 2016 werden minstens 8 koppels met jongen gezien. De meerderheid hiervan werd gevonden in de omgeving van de Damstraat in Zingem, daar werden 5 koppels waargenomen met resp. 10, 7, 5, 5 en 3 pulli. Elders waren koppels succesvol aan de zwaaikom in Eke (5 pulli), aan De Ratte in Eke (4 pulli), en was er een bezet nest in het Paddenbroek bij Berchem.
Naast deze zekere broedgevallen waren er ook verschillende gebieden waar tijdens het broedseizoen koppels aanwezig waren, maar geen jongen of nesten werden gezien. Deze kunnen worden genoteerd als mogelijke of waarschijnlijke broedgevallen, ze worden kort besproken van west naar oost, en van noord naar zuid:
In de Leievallei in Zulte werd tussen half maart en begin april regelmatig een koppel gemeld. In de Vallei van de Zeverenbeek bij Deinze waren op 3 april 4 adulte vogels aanwezig. Op 28 maart waren 6 vogels aanwezig op de Callemoeie te Nazareth, aangezien op deze druk bezochte locatie later in het jaar geen waarnemingen volgden kan ervan uitgegaan worden dat deze hier niet hebben gebroed. Op 3 april zat een vogel in de Leiemeersen bij Bachte-Maria-Leerne. Op 31 maart zat een koppel bij Sint-Martens-Leerne. In de Taerwemeersch bij Semmerzake was een koppel het hele broedseizoen aanwezig, ook hier werden echter geen jongen gezien. Aan de Kaaimeersen in Meilegem waren 2 koppels aanwezig. In Zingem, de “stronghold” van deze soort in de regio, was er naast de succesvolle koppels ook een koppel aanwezig aan de Spettekraai. Een adulte vogel op 10 maart in de Langemeersen was wellicht geen broedvogel, aangezien latere meldingen ontbreken.
Uit bovenstaand overzicht kan worden geconcludeerd dat er, naast de 7 zekere broedgevallen, ook nog op 7 locaties een waarschijnlijke broedgeval kan worden genoteerd. De waarneming in Bachte-Maria-Leerne kan worden genoteerd als een mogelijk broedgeval, aangezien dit een niet zo frequent bezocht gebied is.
Voor 2016 wordt de populatie geschat op een 15-tal koppels. De oorsprong van Grauwe ganzen is niet altijd even gemakkelijk te achterhalen, vooral in de omgeving van de Damstraat zijn vaak ook allerlei exotische (ontsnapte) ganzen aanwezig. Mogelijk broeden langs de Schelde nog hier en daar enkele koppels die over het hoofd worden gezien, maar de totale populatie voor de Vlaamse Ardennen zal wellicht niet boven de 20 koppels uitkomen. In tegenstelling tot wat soms wordt gedacht, lijkt de populatie van deze soort de afgelopen 25 jaar niet echt spectaculair te zijn toegenomen in de regio, in 1991 werd deze op 10 – 15 koppels geschat (Menschaert, 1991).
De Vlaamse populatie piekte in de periode 2003-2005, met 1.300-1.500 broedparen (Vermeersch *et al.*, 2006). Daarna zette zich een daling in, als gevolg van toegenomen predatie door Vossen en als gevolg van gerichte bestrijdingsacties op locaties waar de soort voor overlast zorgt. De meest recente cijfers op Vlaams niveau schatten de populatie in 2007 op 950 koppels (Vermeersch & Anselin, 2009). In onze buurregio waar VWG Cinerea actief is, werd de populatie in 2012 op minder dan 5 broedparen geschat (Faveyts & Bert, 2017).

3.2. Knobbelzwaan

Aantal getelde paren/territoria: 2
Populatieschatting: 2 – 5
Telinspanning: 3

Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Aangezien om te spreken van een broedgeval enkel waarnemingen van een koppel in aanmerking komen, worden meldingen van solitaire vogels hieronder niet verder besproken. Om geldig te zijn moeten er bovendien 2 waarnemingen zijn (met een week tussen), waarvan zeker 1 tussen 20 april en 20 juli. In de Leievallei in Zulte werd het hele broedseizoen een koppel gemeld, op 8 en 26 juni werden daar 2 pulli gezien. Letterlijk op de grens van de regio, op de Schelde bij Ruien, werd op 7 juli een koppel met 4 pulli gefotografeerd. Het is goed mogelijk dat dit koppel net buiten de regio heeft gebroed, maar aangezien er tijdens het voorjaar in de ruime omgeving af en toe waarnemingen waren wordt dit broedgeval toch meegerekend in het totaal voor 2016. Daarnaast waren er hier en daar nog koppels aanwezig tijdens het broedseizoen, maar daar werden geen jongen gezien:
Op de Callemoeie waren een groot deel van het voorjaar vogels aanwezig (tot max. 5 adulten), maar hier werd zeker niet gebroed. Aan de Scheldebrug in Zingem was langdurig een koppel met 2 jongen van 2015 aanwezig, in 2016 bleef een broedgeval daar echter uit. Nog in Zingem, aan de Weiput, was ook langdurig een koppel aanwezig. In de Langemeersen bij Petegem waren heel het voorjaar vogels aanwezig, de laatste melding kwam van 6 mei, toen daar een koppel werd gefotografeerd op de ondergelopen akker. Ook hier vond wellicht geen broedgeval plaats.
Ook eind jaren ’80 was dit een zeldzame broedvogel in de regio, met een schatting van 3 – 5 koppels in 1991 (Menschaert, 1991).

Figuur 2: Knobbelzwaan met pulli, Schelde te Ruien (Foto: Marie-jeanne Vanweehaeghe).

3.3. Zomertaling

Aantal getelde paren/territoria: 0
Populatieschatting: 0(-3)
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Bedreigd
Bespreking:

Op 19 april was een koppel aanwezig aan de Kriephoek in Semmerzake. Hoewel het mannetje volop baltste, waren er geen meldingen meer later in het seizoen. Ook in de Kaaimeersen bij Meilegem was een koppel aanwezig, maar ook daar werden geen waarnemingen verricht tussen de datumgrenzen. In de Langemeersen werd van 18 april t.e.m. 13 mei een mannetje waargenomen, maar ook hier werd waarschijnlijk niet gebroed. Hoewel deze waarnemingen voldoen aan de Sovon-criteria, wordt het slechts als een "mogelijk" broedgeval genoteerd, aangezien de kans klein is dat op deze drukbekeken locatie een broedgeval gemist zou zijn. Een waarneming op 25 juli in Eine is intrigerend, maar aangezien dit de enige melding daar was, is het onwaarschijnlijk dat hier een broedgeval heeft plaatsgevonden.
Voor 2016 waren er dus geen zekere of waarschijnlijke broedgevallen in de regio. Op 3 locaties waren er koppels of langdurig pleisterende exemplaren aanwezig, die als "mogelijke" broedgevallen kunnen worden genoteerd. Hopelijk lukt het voor deze soort de komende jaren wel nog eens…
Aangezien deze soort het al eind jaren '70 slecht begon te doen, was Zomertaling begin jaren '90 ook al een zeldzame broedvogel in de regio, met een populatieschatting van 1 – 5 paar. In de periode 1940 – 1960 waren dit er nog 20 – 50 (Menschaert, 1991).
Ten tijde van de Vlaamse broedvogelatlas (2000-2002) werd de Vlaamse populatie op 160-200 paren geschat, waarbij werd vermeld dat dit een relatief hoge populatiestand was (Vermeersch *et al.,* 2004). De meest recente populatieschatting dateert alweer uit 2005 en wordt begroot op 120 – 150 broedparen (Vermeersch *et al.*, 2006).

3.4. Geoorde fuut

Aantal getelde paren/territoria: 0
Populatieschatting : 0
Telinspanning: 4
Vlaamse Rode Lijst: Bedreigd
Bespreking:
Van 13 april t.e.m. 19 juni waren tot 5 vogels aanwezig op de Callemoeie bij Nazareth. Op 29 april werd hier zelfs balts waargenomen. Dit, samen met de waarnemingen binnen de datumgrenzen voor deze soort, is een reden om de soort hier te vermelden, er waren echter geen redenen om uit te gaan van zelfs maar een mogelijk broedgeval.
De meest recente populatieschatting leverde 140 – 147 koppels op in de periode 2006 – 2007, en een stabiele trend sinds 2001 (Vermeersch & Anselin, 2009).

3.5. Ooievaar

Aantal getelde paren/territoria: 4 – 6
Populatieschatting: 4 – 6
Telinspanning: 3
Vlaamse Rode Lijst: Bedreigd
Bespreking:
In de Brielmeersen bij Deinze broeden al jaren een aantal halftamme vogels. In 2016 waren er 4 – 6 bezette nesten, waarvan op minstens 1 ook jongen uitvlogen. Het zou interessant zijn om te weten wat er met deze jongen gebeurt na het broedseizoen: trekken deze weg of blijven die ook in de buurt rondhangen (als ongeringde vogels?)?

3.6. Blauwe reiger

Aantal getelde paren/territoria: 41
Populatieschatting: 40 – 75

Telinspanning: 3
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Er zijn in de regio jaarlijks een 5-tal kolonies van Blauwe reiger, die over het algemeen telkens vroeg in het voorjaar geteld worden. Meestal broedt deze soort in kolonies, zodat deze plaatsen vrij goed opvallen en ook gekend zijn bij de lokale vogelkijkers. Solitaire koppels of kleine kolonies kunnen wel over het hoofd worden gezien. Voor 2016 komt het totaal aantal bezette nesten uit op 41, verspreid over 4 kolonies. Elke kolonie is jaarlijks goed voor een 10-tal bezette nesten. Een overzicht van het aantal per kolonie, met waar mogelijk de cijfers van de voorgaande jaren, is terug te vinden in Tabel 1. Eind jaren '80 bedroeg de populatie 150 – 170 paren, met de kolonie is Bachte-Maria-Leerne die goed was voor 160 nesten (Menschaert, 1991). In 2011 werden daar nog 60 nesten geteld, in 2013 leverde een gedeeltelijke telling nog 35 nesten op. Het zou niet slecht zijn moest deze locatie nog eens bezocht worden om na te gaan of hier nog een kolonie aanwezig is, en zo ja, hoe groot deze nog is. Ook in Brakel is mogelijk nog een kleine kolonie aanwezig, ook deze werd echter recent niet meer bezocht.
De totale Vlaamse populatie werd in 2007 geschat op 2.416 broedparen (Vermeersch & Anselin, 2009).

Tabel 1: Aantal bezette nesten van Blauwe reiger per kolonie.

	2016	**2015**	**2014**	**2013**	**2012**
Deinze Brielmeersen	11	12	10-15	11	Geen data
Olsene	10	9	Geen data	Geen data	Geen data
Zingem	13	23	13	8	13
Petegem golfterrein	7	12	5-10	Geen data	Geen data
Totaal	**41**	**56**	**28-38**	**19**	**13**

De meest recente populatieschatting voor Vlaanderen dateert al van 2007, toen werd deze geschat op 2.416 broedparen (Vermeersch & Anselin, 2009). Het aantal nesten in onze regio is opvallend lager dan dat in de Denderstreek, waar de populatie in 2012 geschat werd op 165 – 170 nesten (Faveyts & Bert, 2013).
In de kolonie in Zingem worden regelmatig tot in mei ook Grote zilverreigers waargenomen, voorlopig heeft dit nog niet geleid tot broedverdachte waarnemingen, maar het is wel iets om in de gaten te blijven houden naar de toekomst toe.

3.7. Wespendief

Aantal getelde paren/territoria: 0
Populatieschatting: 10 – 15
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Deze soort wordt in onze regio niet of nauwelijks opgevolgd, een inschatting van de populatie is dus zeer moeilijk. Op basis van de waarnemingen wordt getracht een overzicht te geven van mogelijke broedlocaties, in de hoop dat hier in de toekomst iets beter op zal worden gelet.
Er waren in 2016 93 waarnemingen tussen de datumgrenzen voor deze soort. 31 hiervan hadden betrekking op overvliegende vogels. Wanneer naar de overige 62 meldingen wordt gekeken, komen enkele gebieden naar voor waar de soort waarschijnlijk broedt (telkens meerdere waarnemingen gedurende de hele zomer):
In de omgeving van Bachte-Maria-Leerne werd regelmatig een vogel waargenomen. Aan het kasteelpark in Nokere werd op 9 juni een koppel gemeld. Net op de regiogrens in Baaigem werden

verschillende waarnemingen gedaan, ook van “vlinderende” vogels. Aangezien deze wellicht net buiten de regio in de Makegemse bossen broeden, worden ze hier niet meegeteld in de totalen. Op 23 juli werd in Hundelgem gezien hoe een adulte vogel met een honingraat naar een jonge vogel vloog. Uit de omgeving van Lierde kwamen verschillende meldingen, waaronder ook van een uitgegraven honingraat. Uit Michelbeke werd op 15 augustus een koppel gemeld. Aan en rond een aantal bossen in het zuiden van de regio waren er de hele zomer waarnemingen, dit was het geval in Bos ’t Ename, Kluisbos, Heynsdale, Hotondbos, Bois Joly, Muziekbos en Pyreneeën. Voor de hele regio kan wellicht gesteld worden dat er een 10 – 15-tal koppels broeden. Tegenover 25 jaar geleden lijkt deze soort te zijn toegenomen, de populatie werd toen op maximum drie koppels geschat (Menschaert, 1991). Mogelijk speelt een afname in vervolging van roofvogels hierin een rol? Ter vergelijking: in de naburige Denderstreek wordt de populatie iets beter opgevolgd door o.a. Wouter Faveyts, daar werd de populatie in 2012 geschat op 13 – 15 territoria (Faveyts & Bert, 2013).
De meest recente populatieschatting voor Vlaanderen dateert alweer uit 2007, toen werd deze geschat op 220 – 250 broedparen (Vermeersch & Anselin, 2009).

3.8. Bruine kiekendief

Aantal getelde paren/territoria: 2
Populatieschatting: 2
Telinspanning: 3
Vlaamse Rode Lijst: Bedreigd
Bespreking:
De afgelopen jaren waren er bijna jaarlijks broedpogingen van Bruine kiekendief in de regio, en ook in 2016 was de soort weer aanwezig met 2 territoria. In de Langemeersen was, net zoals de afgelopen jaren, een koppel aanwezig. De vogels werden hier tot 28 mei waargenomen, maar waarschijnlijk mislukte het nest, want daarna bleef het helaas stil. Geen herhaling van het succesvolle broedgeval van 2015 dus. Wel succesvol was een koppel in Ruien, waar in juli kon worden gezien hoe een mannetje met voedsel inviel in het rietveld, en begin augustus werd minstens 1 groot jong waargenomen. Twee koppels dus in de regio, waarvan 1 succesvol broedde, hopelijk kan dit de volgende jaren verdergezet worden. Aangezien geschikte broedlocaties voor deze soort beperkt zijn in de regio, is het altijd al een zeldzame broedvogel geweest. In 1990 was er één geslaagd broedgeval in de regio, in het rietveld aan de centrale van Ruien (Menschaert, 1991).

3.9. Havik

Aantal getelde paren/territoria: 1
Populatieschatting: 3 – 5
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Deze soort blijft in de regio een soort schim die nauwelijks wordt opgevolgd, en waarover maar weinig is geweten. Er wordt vermoed/vanuit gegaan dat er wellicht wel een aantal koppels broeden in de regio, maar goede schattingen ontbreken. Ook in 2016 was dit het geval, er waren 24 waarnemingen binnen de datumgrenzen, de meerderheid hiervan vond plaats in het zuiden van de regio. Volgens de Sovon-criteria zijn zeker 3 waarnemingen nodig, waarvan 2 binnen de datumgrenzen, vooraleer van een broedgeval kan worden gesproken. Op de regio-grens in Baaigem werden, net zoals bij Wespendief, de broedvogels van de Makegemse bossen regelmatig waargenomen, ook voor Havik worden deze niet meegeteld. Daarnaast waren er nog volgende interessante meldingen:

In Sint-Lievens-Houten werd op 13 juni een baltsende vogel gemeld. In april werden in het Parkbos-Uilenbroek bij Lierde 2 waarnemingen gedaan. Onvoldoende om te kunnen spreken van een territorium, maar wel interessant om in de gaten te houden. Uit het Kluisbos en omgeving kwamen regelmatig waarnemingen, ook van een baltsende vogel, ongetwijfeld broedt de soort daar. Ook de bossen tussen Kwaremont en Zulzeke herbergen zeer waarschijnlijk broedende Havik, ook daar werd de soort meermaals waargenomen tijdens het broedseizoen, en werd zelfs nestbouw waargenomen. Tenslotte werd ook in de omgeving van het Sint-Pietersbos een baltsende vogel gehoord.
Alles samen waren er in 2016 dus 3 locaties waar de soort tijdens het broedseizoen meerdere malen werd waargenomen, op alle drie de plaatsen werd ook balts gehoord. Deze locaties bevonden zich allen in het zuiden van de regio. Begin jaren ’90 was nog geen sprake van broedende Haviken in de Vlaamse Ardennen, wel nam het aantal waarnemingen in die periode al toe (Menschaert, 1991). Op basis van deze gegevens kan de populatie wellicht op 3 – 5 koppels worden geschat. Het is echter niet uit te sluiten dat er meer koppels in de regio broeden, zo bracht gericht onderzoek in de Denderstreek aan het licht dat de populatie daar reeds uit 12 – 13 koppels bestaat (mond. med. Wouter Faveyts).

3.10 Slechtvalk

Aantal getelde paren/territoria: 2
Populatieschatting: 2
Telinspanning: 4
Vlaamse Rode Lijst: Bedreigd
Bespreking:
Net zoals de afgelopen jaren broedde ook in 2016 een koppel Slechtvalken op de Sint-Walburgakerk in Oudenaarde. Ditmaal brachten ze 4 jongen groot. Ook in Ronse was er een succesvol broedgeval, daar bracht een koppel 2 jongen groot. Van beide nesten werden de jongen ook geringd. Via een nestcamera was het nest van Oudenaarde het hele voorjaar te volgen, een speciale “Slechtvalkenkijkdag” trok veel volk. Het dieet van dit koppel werd goed opgevolgd door Gunther Groenez, hieruit bleek alvast dat duiven bijlange niet het enige zijn dat op het menu van deze soort staat. Sinds 2013 bracht dit koppel al 13 jongen voort, en ook voor 2017 ziet het er alvast goed uit (mond. med. Gunther Groenez).
In Ruien tenslotte werd ook regelmatig 1 vogel waargenomen, er werd dit jaar echter niet gebroed. Met het verdwijnen van de electriciteitscentrale daar verdwijnt ook een geschikte nestplaats.

Tabel 2: Overzicht van het aantal jongen bij de Oudenaardse Slechtvalken (info: Gunther Groenez)..

Jaar	**Jongen**
2013	4
2014	3
2015	2
2016	4

Figuur 3: Jonge Slechtvalken in Oudenaarde (Foto: Gunther Groenez).

3.11. Porseleinhoen

Aantal getelde paren/territoria: 0
Populatieschatting: 0(-1)
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Ernstig bedreigd
Bespreking:
Door het natte voorjaar doken in juli op veel plaatsen in Vlaanderen zingende Porseleinhoenen op. Zo ook in onze regio: op 6 juli zong een vogel in de buut van Eke, en op 18 juli werd er één gehoord in het Paddenbroek te Berchem. Aangezien vervolgwaarnemingen uitbleven leidden deze zangposten wellicht niet tot broedgevallen, aangezien de vogel in Eke binnen de datumgrenzen zat wordt deze als “mogelijk” broedgeval genoteerd.

3.12. Kluut

Aantal getelde paren/territoria: 1
Populatieschatting: 1
Telinspanning: 4
Vlaamse Rode Lijst: Kwetsbaar
Bespreking:
De ondergelopen akker in de Langemeersen trok heel het voorjaar door steltlopers aan, waaronder in maart ook regelmatig doortrekkende Kluten. Daarna kwamen geen meldingen meer tot er op 21 april een koppel werd gezien. Beide vogels bleven de rest van de maand ter plaatse, en op 5 mei werd waargenomen hoe een Zwarte kraai werd verjaagd, een teken dat er meer aan de hand was. Dit scenario herhaalde zich de komende dagen en weken, en op 25 mei konden 4 jongen worden waargenomen, een geslaagd broedgeval dus! In de dagen erna verdween 1 kuiken, maar de rest van de familie bleef nog aanwezig t.e.m. 11 juli.
Eind jaren ’80 broedden ook enkele koppels Kluut in de regio: twee in 1988 en vier in 1989. In 1990 daarentegen ontbrak de soort als broedvogel (Menschaert, 1991).

De laatste volledige populatieschatting voor Vlaanderen kwam uit op 425 paren in 2007 (Vermeersch & Anselin, 2009).

Figuur 4: Kluut op nest (30 april, foto: Paul Vandenbulcke).

Figuur 5: Adulte Kluut met 3 jongen (1 juni 2016, foto: Marie-jeanne Vanweehaeghe).

3.13. Kleine plevier

Aantal getelde paren/territoria: 1
Populatieschatting: 1 – 5
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Kwetsbaar
Bespreking:
Van deze typische pionierssoort werd in 2016 maar 1 territorium gemeld uit de regio. Op het schiereiland aan de Callemoeie was tussen 28 maart en 20 mei een koppel aanwezig, op 3 mei was zelfs een derde vogel te zien. Er werd ook verschillende malen balts waargenomen, maar na 20 mei werd nog slechts 1 vogel gezien, en waren er geen meldingen van een eventueel nest of jongen. Door de aanwezigheid van soms grote aantallen exotische watervogels en meeuwen op het schiereiland is het voor een koppel Kleine plevieren niet evident om succesvol te broeden op de Callemoeie. Deze soort kan soms snel profiteren van lokaal gunstige situaties, het valt dus niet uit te sluiten dat de soort elders in de regio wel succesvol tot broeden kwam. Ook platte daken op industrieterreinen bijvoorbeeld zijn potentieel interessante broedlocaties voor deze soort. Deze soort lijkt toch enigszins afgenomen te zijn, in 1991 werd de populatie nog geschat op 5 – 10 paar, iets wat momenteel niet meer gehaald lijkt te worden.
De laatste Vlaamse populatieschatting hield het op minstens 300 broedparen in 2007 (Vermeersch & Anselin, 2009).

3.14. Visdief

Aantal getelde paren/territoria: 1
Populatieschatting: 1
Telinspanning: 4
Vlaamse Rode Lijst: Kwetsbaar
Bespreking:
Dé ornithologische verrassing van 2016 was het succesvolle broedgeval van Visdief aan de Putten van Vande Moortel in Nederename. Op deze plassen was het hele voorjaar veel menselijke activiteit, waardoor een broedgeval van deze soort daar niet meteen iets was waar rekening mee werd gehouden. De eerste waarneming van een koppel was er op 12 mei, gevolgd door meldingen op 4, 20 en 27 juni. Op 16 juli werd duidelijk dat er meer aan de hand was, en op 23 juli kon voor het eerst een jonge vogel worden waargenomen, een succesvol broedgeval dus op een toch wel onverwachte locatie! Nog t.e.m. 1 augustus werd de juveniele vogel daar gezien, de laatste waarneming van een volwassen vogel was er op 6 augustus.
Ook op de Callemoeie werden regelmatig adulte vogels gezien, maar daar werd geen broedverdacht gedrag waargenomen, wellicht om dezelfde redenen dat ook Kleine plevier daar niet tot broeden komt. Het plaatsen van broedvlotjes op de Callemoeie zou wellicht wel kunnen resulteren in broedende Visdieven. Ook in de jaren ’80 broedde Visdief af en toe in de regio, er waren toen enkele broedgevallen in Welden (Menschaert, 1991).

Figuur 6: Juveniele Visdief in Nederename (23 juli, foto: Dimitri Van de Populiere).

3.15. Kerkuil

Aantal getelde paren/territoria: 50 – 55
Populatieschatting: 50 – 100
Telinspanning: 2

Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Op basis van de gegevens die bezorgd werden door Jan Van Den Berghe, broedden er in de regio in 2016 een 50 – 55 koppels Kerkuil 2016 was dan ook een goed jaar voor de soort, in 2014 en 2015 werden een 40-tal paren geteld, en in "rampjaar" 2013 waren het er slechts een 15-tal. Daarmee deed de soort het in 2016 ook een stuk beter dan tijdens de inventarisaties van 1988 – 1990, toen de populatie op 25 – 30 koppels werd geschat (Menschaert, 1991). De werkelijke populatie ligt wellicht nog wat hoger, aangezien Kerkuil vaak niet kieskeurig is bij de keuze van de broedplaats, en er dus ongetwijfeld nog wel wat nesten worden gemist.

3.16. IJsvogel

Aantal getelde paren/territoria: 5
Populatieschatting: 25+
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Kwetsbaar
Bespreking:
Hoewel dit een opvallende soort is, is ze tijdens het broedseizoen vaak verrassend moeilijk waar te nemen. In 2016 werden uit de hele regio van slechts 5 locaties (vermoedelijke) nestplaatsen gemeld: in Heurne, Gottem, Ruien, Sint-Maria-Latem en Munkzwalm. Wanneer echter rekening gehouden wordt met de Sovon-criteria (2 waarnemingen, waarvan minstens 1 tussen 1 april en 15 mei), komen nog een 20-tal mogelijke territoria naar voren. Dit zou dus neerkomen op een 25-tal territoria in 2016, maar wellicht is dit nog een onderschatting, aangezien niet elke geschikte locatie wordt bezocht. Een aantal zachte winters hebben de soort de afgelopen jaren ongetwijfeld in de kaart gespeeld. Begin jaren '90 werd de populatie op 15 – 20 paren geschat (Menschaert, 1991).

3.17. Middelste bonte specht

Aantal getelde paren/territoria: 0
Populatieschatting: 3 – 5
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Van deze soort werden geen zekere broedgevallen genoteerd, wel waren er een aantal waarnemingen die volgens de Sovon-criteria kunnen worden genoteerd als een territorium:
Op 16 maart werd een koppel gemeld uit het Kluisbos, op 11 april riepen 2 vogels in het Muziekbos, en op 17 april zong een vogel in het Koppenbergbos.
Daarnaast waren er nog 2 meldingen buiten de datumgrenzen voor deze soort: op 23 maart werd een vogel gemeld uit het Cotthembos bij Sint-Lievens-Houtem, en op 4 juli was er een waarneming in de Pyreneeën te Ronse. Het zou interessant zijn deze locaties in de toekomst op te volgen. Voor de hele regio lijkt een schatting van een vijftal territoria nog vrij voorzichtig.
Deze soort kende de afgelopen 15 jaar een sterke toename, pas in 2000 vond het eerste Vlaamse broedgeval plaats. In 2007 werd de populatie al geschat op 81 koppels (Vermeersch & Anselin, 2009), en ook daarna lijkt deze nog te zijn toegenomen.

3.18. Zwarte specht

Aantal getelde paren/territoria: 0
Populatieschatting: 0
Telinspanning: 1

Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Er waren geen meldingen van broedverdachte paren, in 2016 waren er zelfs nauwelijks waarnemingen tussen de datumgrenzen voor deze soort. In 2015 waren er verschillende meldingen van een territoriaal koppel in het Kluisbos, afgelopen voorjaar bleef het daar echter stil. In het najaar van 2016 werd de soort daar weer gemeld, afwachten wat 2017 zal brengen…
In de laatste Vlaamse broedvogelatlas werd de populatie geschat tussen de 650 en 1.050 broedparen (Vermeersch & Anselin, 2009). In de Denderstreek werd de populatie in 2012 geschat op 3 – 4 koppels (Faveyts & Bert, 2013).

3.19. Oeverzwaluw

Aantal getelde paren/territoria: 125
Populatieschatting: 125
Telinspanning: 3
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Deze koloniebroeder bezette in 2016 op een aantal locaties geschikte nestwanden. In Machelen werden op 28 juni 44 nestgaten geteld, waarvan er op dat moment nog 33 actief waren (voedseltransport), aangevuld met nog een 5-tal bezette nesten. Op 1 mei werden op het industrieterrein in Gavere 5 vogels gemeld bij een “waarschijnlijke nestplaats”. In Eine tenslotte werden op de terreinen van Steenbakkerij Vande Moortel op 13 juli een 80-tal bezette nesten geteld, tegenwoordig een mooi aantal voor onze regio. In de periode 1988 – 1990 werd de populatie op 250 – 400 paar geschat (Menschaert, 1991).

Figuur 7: Kolonie Oeverzwaluwen in Machelen (7 juni 2016, foto: Etienne Colpaert).

3.20. Grote gele kwikstaart

Aantal getelde paren/territoria: 5 – 15

Populatieschatting: 100+
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Van deze soort werden slechts 5 zekere broedgevallen doorgegeven in 2016, wat neerkomt op een grote onderschatting van deze soort. Wanneer rekening gehouden wordt met de Sovon-criteria (2 waarnemingen waarvan minstens 1 tussen 10 april en 20 juni) komen in totaal nog een 10-tal locaties naar voor als mogelijke broedlocatie in 2016. Een 15-tal koppels in totaal lijkt een zware onderschatting van deze soort, zo volgde Jacques Vanheuversweyn deze soort een aantal jaren op in het zuiden van de regio, maar hij stopte toen het totale aantal boven de 100 territoria uitkwam… In 2017 hopen we alvast een beter zicht te krijgen op de status van deze soort in onze regio. Ten opzichte van de situatie 25 jaar geleden doet deze soort het een stuk beter, de populatie werd toen op 30 à 35 koppels geschat (Menschaert, 1991).

3.21. Blauwborst

Aantal getelde paren/territoria: 40 – 45
Populatieschatting: 50+
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Dit is één van de algemenere BBV-soorten, waardoor het moeilijk is om een idee te krijgen van de totale populatie in de regio. Het is ook een soort die eigenlijk via ABV wordt opgevolgd. Om toch een grootte-orde te krijgen werd gekeken naar de locaties waar tussen de datumgrenzen voor deze soort zangposten aanwezig waren. Met die methode komt het aantal waargenomen territoria voor 2016 op meer dan 40, wellicht lag het werkelijke aantal in 2016 hier nog iets boven. Dit is een stijging ten opzichte van de popaultie begin jaren ’90, toen er zo’n 30 koppels in de regio broedden (Menschaert, 1991).

3.22. Cetti’s zanger

Aantal getelde paren/territoria: 8
Populatieschatting: 8 – 10
Telinspanning: 3
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Deze soort wordt veel vaker gehoord dan gezien, en door zijn explosieve zang wordt het vaak snel duidelijk dat deze soort aanwezig is in een gebied. Om van een territorium te spreken zijn 2 waarnemingen van een zingende vogel nodig, waarvan 1 tussen 15 maart en 15 juli. In 2016 voldeden volgende locaties aan deze voorwaarden: de Bolveerput bij Semmerzake, de Kaaimeersen in Meilegem, de Heurnemeersen bij Heurne, de vestingen in Oudenaarde, de Langemeersen in Petegem, de Schedemeersen in Melden, het Paddenbroek in Berchem en het rietveld bij de centrale van Ruien. In totaal komt dit dus neer op 8 territoria. Door de kenmerkende luide zang wordt de soort waarschijnlijk maar op weinig locaties over het hoofd gezien.
De verspreiding in de regio valt grotendeels samen met de loop van de Schelde, in ruigtes en langs meanders langsheen de rivier is de soort op verschillende locaties te horen. Een aantal zachte winters hebben de soort zeker geholpen, afwachten wat de volgende jaren brengen voor deze soort.

3.23. Orpheusspotvogel

Aantal getelde paren/territoria: 2
Populatieschatting: 2 – 5
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Niet beoordeeld
Bespreking:
Deze zuiderse soort wordt de afgelopen jaren iets meer waargenomen in de regio, met ondertussen soms ook meerdere jaren achter elkaar vestiging op een locatie. In 2016 werd de soort op 3 locaties waargenomen. Op 19 mei zong een vogel in het Dal te Heurne, deze vogel werd daar daarna niet meer gehoord, dit is niet voldoende om van een territorium te kunnen spreken. In Edelare zong tussen 9 en 28 mei opnieuw een vogel, net zoals de afgelopen 2 jaar. Er werd geen tweede vogel waargenomen, het was dus niet duidelijk of er een geslaagd broedgeval plaatsvond. Nog op 9 mei zong een vogel in de Pyreneeën in Ronse, daar werd de soort t.e.m. 4 juli gemeld, op die laatste datum werd ook transport van voedsel gezien, een geslaagd broedgeval dus! Deze soort lijkt wat in opmars de laatste jaren, mogelijk wordt ze lokaal hier en daar nog gemist, ogen en (vooral) oren openhouden de komende jaren is dus de boodschap.

Figuur 8: Orpheusspotvogel, Ronse (16 mei 2016, foto: Chris Melis).

3.24. Roek

Aantal getelde paren/territoria: 728
Populatieschatting: 750
Telinspanning: 3
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:

Deze soort wordt best geïnventariseerd door vroeg in het voorjaar bij de kolonies het aantal bezette nesten te tellen. Door het uitstekende telwerk van enkele vrijwilligers wordt deze soort goed opgevolgd, en is het mogelijk om een vrij volledig beeld van de populatie te schetsen. Vooral Jacques Vanheuversweyn levert elk jaar opnieuw schitterend telwerk, waardoor een vrij volledig beeld van deze soort kan worden geschetst. In 2016 leverde dat maar liefst 728 nesten op, verspreid over een 30-tal kolonies! De werkelijke populatie ligt wellicht nog iets hoger, aangezien niet elke kolonie bezocht werd. Bovendien worden nog regelmatig nieuwe kolonies gevonden, het loont dus zeker de moeite om in maart – april op zoek te gaan naar nesten van deze soort. Zo is de kaart tussen Oudenaarde en Ronse opvallend leeg wat Roekenkolonies betreft. Deze soort doet het opvallend beter dan zo'n 25 jaar geleden, in 1990 werden 111 nesten geteld van deze soort (Menschaert, 1991).
De laatste Vlaamse populatieschatting bedroeg 5.850 paren in 2007, de populatie in regio Schelde-Leie werd toen op 450 paren geschat (Vermeersch & Anselin, 2009). Tegenover het Vlaamse populatietotaal van toen zou onze regio dus meer dan 10% hiervan huisvesten.

Kolonie	**Aantal nesten**
Dikkelvenne	15
Elene	34
Elsegem	5
Elst Boekelstraat	33
Elst Smisstraat	22
Gavere Boentweg	12
Gavere Dorp	15
Gavere Industrieterrein	37
Godveerdegem	13
Heurne Kasteelpark	44
Huise Plankbeekvallei	6
Hundelgem	2
Leeuwergem kasteelpark	53
Lozer Kasteelstraat	23
Lozer Neerrechemstraat	12
Lozer Nevelstraat	17
Olsene	19
Ooike	45
Ouwegem	30
Ronse Blokmeersen	85
Semmerzake Grenadierslaan	25
Semmerzake Kriephoekstraat	2
Semmerzake Taerwemeersch	15
Sint-Blasius-Boekel	5
Varent	10
Velzeke-Ruddershove	43
Vurste	23
Wannegem-Lede Merktweg	20
Zegelsem Keiweg	20
Zegelsem Leierwaarde	43

Totaal	**728**

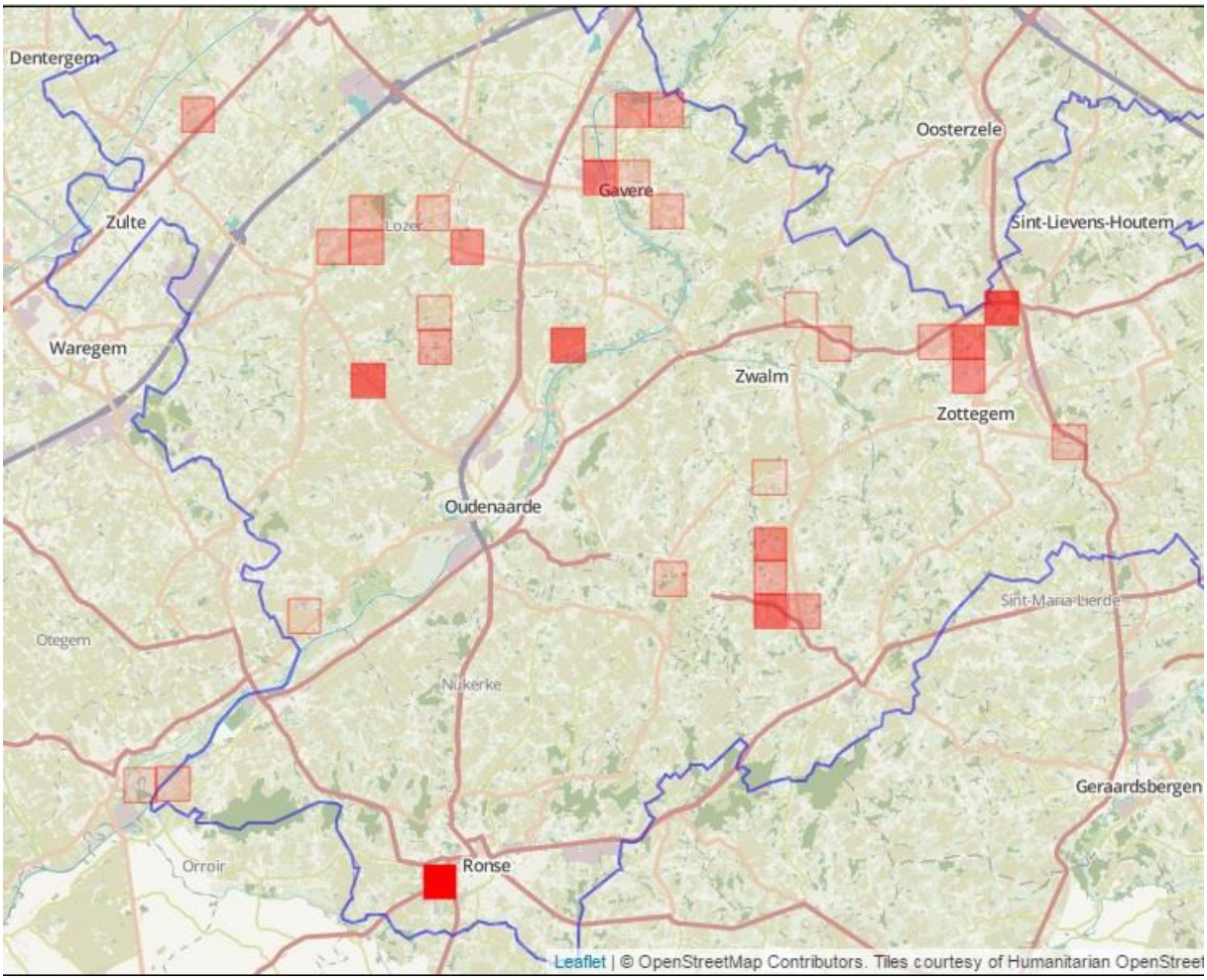

Figuur 9: Overzicht van locaties met broedende Roeken in 2016 (Bron: .

4. Uitheemse BBV-soorten

4.1. Indische gans

Aantal getelde paren/territoria: 0
Populatieschatting: 0
Telinspanning: 2
Bespreking:
Aan de Ratte in Eke werden tussen 30 april en 9 mei 4 adulte vogels gezien, daarna was er nog 1 waarneming van een adult op 16 mei. Aangezien er geen vervolgwaarnemingen waren, en ook geen indicaties voor een broedgeval, wordt dit niet weerhouden. Elders werd de soort op 4 locaties gezien, maar ging het slechts om solitaire individuen. Er waren dus geen broedgevallen van Indische gans in de regio in 2016.

4.2. Canadese gans

Aantal getelde paren/territoria: 31
Populatieschatting: 35 – 100
Telinspanning: 1

Bespreking:
Van deze zeer algemene exoot worden lang niet alle waarnemingen ingevoerd, een volledig zicht krijgen op de broedpopulatie is dus moeilijk. Op basis van de ingevoerde meldingen konden alvast volgende broedgevallen genoteerd worden:
Op de Soeverein in Deinze werden 3 koppels gezien met resp. 6, 5 en 3 jongen. Op de Callemoeie bij Nazareth werd op 1 mei een koppel met jong gemeld, en op 11 en 28 mei een koppel met 4 jongen. De Taerwemeersch in Semmerzake was goed voor 3 koppels, met resp. 7, 7 en 5 jongen. In de Heurnemeersen werd, dankzij de uitgebreide territoriumkartering die Davy De Groote daar al jaren uitvoert, een totaal van 6 territoria geteld. Op de Donkvijver in Oudenaarde werd een koppel met 4 pulli doorgegeven. Ook in de Langemeersen waren er verschillende meldingen tijdens het broedseizoen, er werd ook een koppel waargenomen op 29 april, wellicht heeft daar dus ook minstens 1 koppel gebroed. In het Paddenbroek in Berchem werden op 22 april maar liefst 15 nesten geteld. In totaal komt dit neer op een 30-tal koppels, waarvan de helft in het Paddenbroek in Berchem. Aangezien niet elke waarnemer deze soort ingeeft, of de juiste broedcodes gebruikt, is dit wellicht een minimum. De totale populatie ligt wellicht eerder tussen de 35 en 100 koppels. Vergeleken met de schatting in 1991 (25 – 35 paar) is de populatie licht toegenomen. De afgelopen jaren werden wel verschillende afvangsten georganiseerd, deze hebben vermoedelijk een invloed gehad op de lokale broedpopulatie.

4.3. Brandgans

Aantal getelde paren/territoria: 14
Populatieschatting: 20 – 50
Telinspanning: 1
Bespreking:
In Petegem-Leie werden 2 koppels geteld, met resp. 7 en 1 jong. De omgeving van de Damstraat in Zingem was goed voor 8 vogels, aangezien niet werd ingegeven of dit allemaal adulten waren is het aantal koppels hier onduidelijk, wellicht waren hier echter 4 koppels aanwezig. In de Heurnemeersen werd 1 territorium gekarteerd. Op de Donkvijver werden 7 koppels met jongen waargenomen, goed voor 4, 3, 3, 3, 2, 2 en 2 pulli. Tenslotte waren ook de Langemeersen waren goed voor minstens 1 koppel, met 3 kuikens. Een optelling van bovenstaande gevallen levert 14 koppels, wat wellicht een onderschatting is. Een 20 – 50-tal koppels voor de hele regio lijkt realistischer. In Menschaert (1991) is nog geen sprake van broedende Brandganzen, en werd de soort nagenoeg enkel ’s winters waargenomen.

Figuur 10: Koppel Brandgans met jongen, Langemeersen (15 mei 2016, foto: Xander Termonia).

4.4. Nijlgans

Aantal getelde paren/territoria: 13
Populatieschatting: 20 – 50
Telinspanning: 1
Bespreking:
Voor deze soort werden op volgende locaties broedverdachte paren gemeld:
Aan De Ratte in Eke zat een koppel met 5 jongen, daar vlakbij aan de Taerwemeersch in Eke werd een koppel met minstens 2 pulli gezien. Langs de Schelde op de grens van Asper en Zingem zat een koppel met 9 jongen. In Zingem in de ruime omgeving van de Damstraat werden minstens 4 koppels genoteerd. De territoriumkartering in de Heurnemeersen leverde 3 territoria op. Op de Donk in Oudenaarde werd een koppel met 6 jongen waargenomen. In de Langemeersen werden het hele voorjaar vogels gemeld, broedverdachte waarnemingen bleven echter uit. In de omgeving van het Paddenbroek werd minstens 1 jong gezien. In de Maarkebeekvallei in Maarkedal broedde een koppel 6 jongen uit. In totaal levert dit 13 zekere broedparen op, het werkelijke aantal ligt wellicht een stuk(je) hoger. Met slechts 15 waarnemingen tussen 1980 en 1990 was de Nijlgans begin jaren ’90 nog niet de probleemsoort die het nu is, van broedgevallen was toen dan ook nog geen sprake.

5. Overige interessante soorten

5.1. Patrijs

Aantal getelde paren/territoria: /
Populatieschatting: /
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Kwetsbaar

Bespreking:
Hoewel Patrijs geen BBV-soort is, is het toch de moeite om even wat extra aandacht aan deze soort te besteden. De trend van deze soort blijft maar naar beneden gaan, zo bleek uit de analyse van de gegevens uit het ABV-project dat de indexwaarde voor deze soort tussen de periodes 2007-2009 en 2013-2015 met maar liefst 38,9% afnam. Op de recent verschenen nieuwe versie van de Rode Lijst van de Vlaamse broedvogels is de soort dan ook opgenomen in de categorie "Kwetsbaar" (Devos *et al.*, 2016).
Aangezien deze soort niet systematisch wordt geteld, wordt hier enkel een overzicht gegeven van het aantal 1x1 km-hokken waarin de soort werd waargenomen tijdens het broedseizoen. Voor 2016 ging het in totaal om 96 hokken. Vooral de kouters in de driehoek Lozer-Zwalm-Oudenaarde, en ten zuidwesten van Oudenaarde vormen grote blokken van aaneengesloten hokken met waarnemingen van deze soort. Ter info wordt een vergelijking gemaakt met de voorbije jaren. Veel hangt hier uiteraard af van de zoekinspanning van de waarnemers, maar het geeft een idee van de verspreiding van de soort in onze regio. Uit deze gegevens blijkt dat het aantal van dergelijke hokken de afgelopen vijf jaar vrij stabiel is gebleven. Voor deze soort is en vergelijking maken met vroeger zeer lastig zondergebiedsdekkende inventarisatie. Begin jaren '90 werd de populatie geschat op 700 – 900 paren (Menschaert, 1991), een cijfer dat tegenwoordig lang niet meer gehaald wordt…

Tabel 3: Aantal 1x1 km-hokken met waarnemingen van Patrijs in het broedseizoen.

Jaar	Aantal 1x1 km-hokken
2016	96
2015	91
2014	97
2013	93
2012	105

5.2. Kwartel
Aantal getelde paren/territoria: 15 – 20
Populatieschatting: 20 – 50
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
In 2016 werden een 15 à 20 zangposten van Kwartel vastgesteld in de regio. Deze soort toont echter grote jaarlijkse schommelingen, die samenhangen met de situatie in Noord-Afrika en Zuid-Europa. Menschaert (1991) schatte de populatie eind jaren '80 in goede jaren op een 100-tal roepposten, in normale jaren op een 30 à 40 (Menschaert, 1991).

5.3. Bergeend
Aantal getelde paren/territoria: 7
Populatieschatting: 7 – 10
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Er waren 76 waarnemingen tussen de datumgrenzen, die resulteerden in 7 territoria. Er werden op 4 locaties pulli gezien: Zulte-Leievallei, Petegem-Langemeersen en Golfterrein, en Meilegem-Kaaimeersen. Daarnaast voldeden nog drie locaties aan de criteria om van een territorium te spreken:

Eke-De Ratte, Zingem-omgeving Damstraat en Zingem-Weiden Zingembrug, Zeven koppels dus, de werkelijke populatie zal niet veel hoger liggen, hoewel het zeker mogelijk is dat één of meerdere koppels werden gemist. Tijdens de inventarisaties eind jaren ’80 – begin jaren ’90 werden geen aanwijzingen gevonden voor broedgevallen in de regio (Menschaert, 1991).

5.4. Krakeend

Aantal getelde paren/territoria: 17
Populatieschatting: 15 – 20
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Van de 82 meldingen tussen de datumgrenzen was er slechts één die melding maakte van jonge vogels: op 2 april werden er 10 waargenomen aan de weiden bij Zingembrug. Daarnaast waren er verschillende gebieden waar voldaan werd aan de criteria voor deze soort, deze worden hieronder opgesomd. Het aantal koppels per gebied bepalen is niet altijd gemakkelijk, maar er werd toch een poging gedaan om dit zo goed mogelijk in te schatten.
Gebieden waarin territoria werden genoteerd: Deinze-Vallei van de Zeverenbeek, Zulte-Leievallei (2 koppels), Nazareth-Callemoeie, Eke-De Ratte, Meilegem-Kaaimeersen, Zingem-Coupure, Zingem-Grootmeers, Zingem-De Weiput (2 koppels), Heurne-Heurnemeersen (2 koppels), Nederename-Putten Vandemoortele (min. 2 koppels), Berchem-Paddenbroek, Ruien-Rietveld Centrale. In Menschaert (1991) wordt gesteld dat de kansen op een langzame vestiging van deze soort als broedvogel aannemelijk zijn. Begin jaren ’80 werden slechts sporadisch broedgevallen van deze soort opgetekend.

5.5. Slobeend

Aantal getelde paren/territoria: 6
Populatieschatting: 5 – 20
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
De 45 waarnemingen tussen de datumgrenzen resulteren in zes territoria, deze lagen in volgende gebieden: Zulte-Leievallei, Nazareth-Callemoeie, Semmerzake-Taerwemeersch, Meilegem-Kaaimeersen, Zingem-Weiden Zingembrug en Zingem-Weiput. Aangezien soms meerdere mannetjes aanwezig waren is het exacte aantal moeilijk te bepalen, vermoedelijk lag de populatie ergens tussen de 5 en de 20 koppels. Dit is vergelijkbaar met 25 jaar terug, toen de populatie geschat werd op 10 – 15 koppels (Menschaert, 1991).

5.6. Wintertaling

Aantal getelde paren/territoria: 1
Populatieschatting: 1
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Van de drie waarnemingen die gedaan werd tussen de datumgrenzen, werd enkel in de Heurnemeersen een territorium weerhouden. Gezien het kleine aantal waarnemingen zal het werkelijke aantal territoria vermoedelijk nauwelijks hoger zijn. Ook eind jaren ‘80 was de soort een zeer zeldzame broedvogel, met enkel in 1989 aanwijzingen voor een mogelijk broedgeval in Zingem (Menschaert, 1991).

5.7. Tafeleend

Aantal getelde paren/territoria: 2 – 3
Populatieschatting: 2 – 3
Telinspanning: 3
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Over deze soort komen alarmerende bericht elders uit Europa, en werd reeds opgeroepen om de geslachtsverhoudingen aan te geven bij het melden van deze soort. In 2016 waren op De Weiput in Zingem constant 2 – 3 koppels aanwezig, en werden er uiteindelijk ook 2 koppels met jongen gezien. Ook begin jaren ’90 was Tafeleend een zeldzame broedvogel, met een schatting van 1 – 3 broedparen (Menschaert, 1991).

5.8. Kuifeend

Aantal getelde paren/territoria: 20
Populatieschatting: 20 – 50
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Ook voor deze eendensoort is het moeilijk om een nauwkeurige inschatting te maken, op vier locaties werden jongen gezien: Nederzwalm-Blarewater, Zingem-Mesure, Zingem-Weiput en Deinze-Vallei van de Zeverenbeek. Daarnaast voldeden een aantal waarnemingen aan de criteria om van een territorium te kunnen spreken met vermelding van het vermoedelijke aantal paren tussen haakjes): Zulte-Leievallei (4), Meilegem-Kaaimeersen (4), Heurne-Heurnemeersen (6), Petegem-Langemeersen en Berchem-Paddenbroek. In totaal levert dit 20 territoria op, het werkelijke aantal ligt vermoedelijk nog wat hoger.
De huidige populatie is duidelijk hoger dan deze begin jaren ’90, Menschaert (1991) schatte deze toen op 8 – 12 paren.

5.9. Dodaars

Aantal getelde paren/territoria: 4
Populatieschatting: 5 – 50
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Voor deze soort waren er 31 waarnemingen tussen de datumgrenzen. Wanneer wordt gekeken welke hiervan in aanmerking komen voor een territorium, komen volgende gebieden naar voor: Zulte-Leievallei, Zingem-Zingembrug, Zingem-De Weiput, Oudenaarde-De Meerspoort. Nergens werden jongen gezien. Het werkelijke aantal territoria ligt ongetwijfeld hoger dan deze 4, en wordt voorzichtig geschat op 5 – 50 paren. In 1991 werd de populatie geschat op 5 – 10 paren (Menschaert, 1991).

5.10. Fuut

Aantal getelde paren/territoria: 14
Populatieschatting: 15 – 30
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar

Bespreking:
Er waren in 2016 7 locaties waar adulten met jongen werden gezien (met tussen haakjes vermelding van het aantal jongen): Melden-Het veer (1), Meilegem-Kaaimeersen (3), Nederename-Putten Vandemoortele (nest), Semmerzake-Kriephoek, Oudenaarde-Schelde Jachthaven (1), Nazareth-Callemoeie (3), Melden-Scheldearm Meerse (2). Daarnaast waren er nog 7 locaties die voldoen aan de Sovon-criteria, waarbij genoeg waarnemingen waren tussen de datumgrenzen. Deze locaties waren de volgende: Bachte-Maria-Leerne-Leiemeersen (2 koppels), Eke-Tweelingsputten, Gavere-Schelde zwaaikom, Zingem-omgeving Spettekraai, Heurne-Heurnemeersen, Oudenaarde-Donkmeer (2 koppels) en Berchem-Omgeving Scheyteput. Samen komt dit uit op 14 territoria. Het werkelijke aantal ligt mogelijk nog ietsje hoger, aangezien niet alle geschikte locaties even systematisch werden bezocht. Aangezien het echter een vrij opvallende soort is, zullen de werkelijke aantallen vermoedelijk niet zo veel hoger liggen, en wordt de populatie geschat op 15 – 30 paren. Vergeleken met eind jaren ’80 lijkt de populatie sterk te zijn afgenomen, de populatie werd toen op 50 – 55 paren geschat, met in de Scheldevallei alleen al zo’n 25 koppels (Menschaert, 1991).

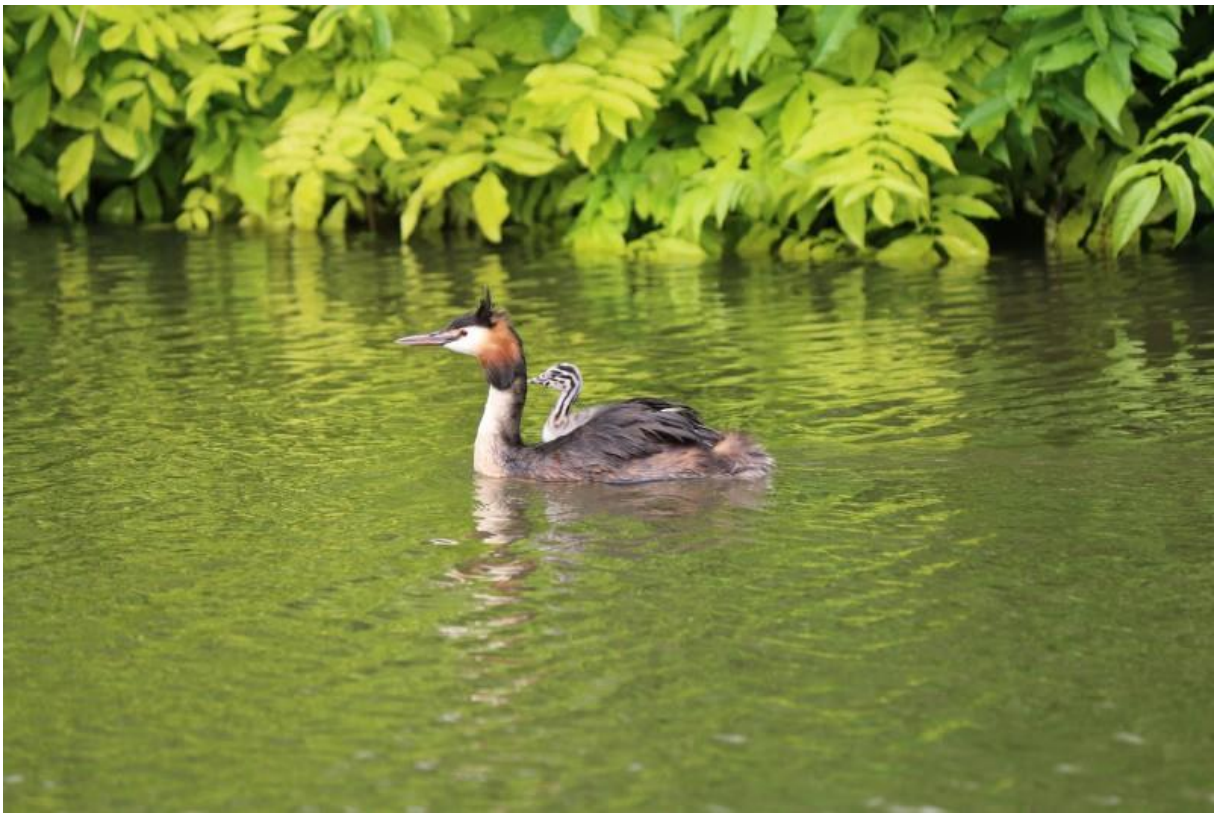

Figuur 11: Adulte Fuut met jong aan de Jachthaven in Oudenaarde op 8 juli 2016 (Foto: Maurits Karreman).

5.11. Boomvalk

Aantal getelde paren/territoria: 5
Populatieschatting: 10+
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Het is vrijwel onmogelijk om op basis van de vele waarnemingen (106 tussen de datumgrenzen) iets te zeggen over eventuele territoria: Boomvalken jagen tot op vele kilometers van de nestplaats en er vliegen ook nog niet-broedende, onvolwassen vogels rond. Veiligheidshalve is het daarom beter om

enkel af te gaan op broed- of territoriumverdachte waarnemingen om territoria te identificeren. In totaal konden op die manier 5 zekere of waarschijnlijke territoria/broedgevallen worden weerhouden: Petegem-Langemeersen, Nazareth-Hospicebossen, Ruien-Centrale, Oudenaarde-Bos 't Ename en Dentergem-Oude Mandelbeekvallei.
De werkelijke populatie ligt ongetwijfeld een stuk(je) hoger, aangezien er nauwelijks gericht naar broedgevallen of territoria wordt gezocht.
In 1991 werd de populatie van deze soort geschat op 7 – 12 koppels (Menschaert, 1991).

5.12. Waterral

Aantal getelde paren/territoria: 8
Populatieschatting: 8 – 30
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Uit de 20 waarnemingen tussen de datumgrenzen komen in volgende gebieden territoria naar voor: Zingem-De Weiput, Heurne-Heurnemeersen en Dal (3 territoria), Petegem-Langemeersen, Melden-Scheldemeersen, Berchem-Paddenbroek (2 territoria). 8 koppels in totaal dus, het totale aantal ligt wellicht nog wat hoger, maar het vaststellen van territoria van een verborgen levende soort als de Waterral is niet eenvoudig. Om de aanwezigheid van de soort vast te stellen gaat men best 's nachts op pad, en kan eventueel (op een verstandige manier) gebruik gemaakt worden van geluidsopnames. Deze schatting is iets hoger dan de cijfers begin jaren '90, toen de populatie op 5 – 15 paren werd geschat (Menschaert, 1991).

5.13. Scholekster

Aantal getelde paren/territoria: 6
Populatieschatting: 6 – 10
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
De 111 meldingen tussen de datumgrenzen leverden in totaal zes koppels op, waarvan bij 2 ook jongen werden gezien. Dit was het geval op het industrieterrein De Prijkels in Deinze en bij Eke (telkens twee pulli). Daarnaast voldeden waarnemingen in Kruishoutem, Heurne-Kouters, Oudenaarde-omgeving Bos 't Ename en Petegem-Langemeersen aan de criteria om van een territorium te spreken. Voorzichtigheidshalve wordt het totale aantal nog iets hoger ingeschat op 6 – 10 paren. Dit lijkt een lichte toename tegenover 25 jaar geleden, toen de populatie op 0 – 5 paren werd geschat (Menschaert, 1991).

5.14. Kievit

Aantal getelde paren/territoria: /
Populatieschatting: /
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Bedreigd
Bespreking:
Voor deze snel achteruitgaande soort is het moeilijk om een inschatting te maken van de populatie. Tussen de datumgrenzen kwamen er meldingen uit 109 km²-hokken, uit 62 van deze hokken kwamen meldingen met broedcodes die op een territorium wijzen. Menschaert (1991) schatte de populatie nog op 1.000 – 2.000 paar, een cijfer dat nu lang niet meer gehaald wordt.

Figuur 12: Jonge Kieviten in de Langemeersen op 6 mei 2016 (Foto: Jacques Vanheuverswyn).

5.15. Houtsnip

Aantal getelde paren/territoria: 1 – 2
Populatieschatting: 1 – 10
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
In Bos 't Ename werden zowel op 11 (2 ex) als 17 april (1 ex) baltsende Houtsnippen waargenomen. Volgende de Sovon-criteria voldoen deze waarnemingen om van een territorium te spreken.
De Houtsnip is een zeer moeilijk te inventariseren soort, waarbij het tellen van baltsende mannetjes de beste methode is. Door het polygame gedrag stemt het aantal mannetjes echter niet overeen met het aantal broedende vrouwtjes. Baltsende mannetjes opsporen gebeurt best in de avondschemering langs bosranden en op open plekken in het bos. De ingeschatte 1 – 10 territoria geven aan dat dit een lastig te inventariseren soort is. In 1989 waren vermoedelijk 0 – 3 baltsende mannetjes aanwezig in het Kluisbos in Ruien, de enige broedverdachte locatie in die periode (Menschaert, 1991).
Door dit gedrag is de situatie in Vlaanderen ook niet zo heel goed gekend, de laatste populatieschatting (2000-2002) hield het op 200 – 400 baltsende mannetjes (Vermeersch *et al.*, 2004).

5.16. Grutto

Aantal getelde paren/territoria: 2
Populatieschatting: 2
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Kwetsbaar
Bespreking:

Deze soort werd op de laatste versie van de Vlaamse Rode Lijst van de broedvogels opgenomen in de categorie “Kwetsbaar”, en is in de regio een zeer zeldzame broedvogel. Enkel in de Leiemeersen in Bachte-Maria-Leerne werden Grutto’s waargenomen tussen de datumgrenzen voor deze soort. Op 12 april was een baltsende vogel aanwezig, en op 12 juni werden Vier adulte vogels waargenomen. Er kwamen geen vervolgwaarnemingen meer, maar aangezien dit gebied niet zo heel vak wordt bezocht is dat (jammer genoeg) niet zo ongewoon. Hoewel er geen jongen werden waargenomen worden toch twee territoria weerhouden. Dit laatste wordt in Vlaanderen meer en meer vastgesteld bij deze langlevende soort: territoriale vogels die uiteindelijk geen jongen voortbrengen…

5.17. Zomertortel

Aantal getelde paren/territoria: 3
Populatieschatting: 3
Telinspanning: 3
Vlaamse Rode Lijst: Ernstig bedreigd
Bespreking:
Met deze soort gaat het de afgelopen jaren pijlsnel bergaf, in 2016 waren er amper 10 waarnemingen in de hele regio… Op drie locaties kan volgens de Sovon-criteria nog een territorium worden genoteerd. Op twee van deze locaties (Gavere-Industrieterrein en Wortegem) ging het om eenmalige meldingen van een koppel en is het niet duidelijk of er zelfs maar een broedpoging was. In de Ronsemeersen bij Ronse waren er zes waarnemingen, waaronder vier maal een koppel. Ook werd hier balts waargenomen, er werden echter geen jongen gezien.
Met slechts drie territoria lijkt het doek voor deze ooit algemene soort stilaan te vallen in de Vlaamse Ardennen, hopelijk moet er in een volgend rapport niet worden geconcludeerd dat we deze broedvogel kwijt zijn…
Wat een verschil met 25 jaar geleden, toen er enkel nog maar een indruk was dat de soort in West-Europa achteruitging, en de populatie in de regio (waarvan het onderzochte gebied kleiner was) nog geschat werd op 700 – 900 paren… (Menschaert, 1991). In Tabel 4 wordt het aantal waarnemingen van Zomertortel in de regio gegeven tussen 2010 en 2016.

Tabel 4: Aantal waarnemingen van Zomertortel tussen 2010 (toen waarnemingen.be al goed was ingeburgerd) en 2016 (Bron: www.waarnemingen.be).

Jaar	Aantal 1x1 km-hokken
2016	10
2015	16
2014	21
2013	27
2012	33
2011	42
2010	62

Figuur 13: Koppel Zomertortels in Ronse (15 april, foto: Xander Termonia).

5.18. Koekoek

Aantal getelde paren/territoria: 30 – 35
Populatieschatting: 40 – 80
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Nog een soort die het niet goed doet, maar aangezien Koekoeken zelf geen nest maken is het een moeilijk te inventariseren soort. Er waren 149 waarnemingen tussen de datumgrenzen, verdeeld over 32 km-hokken. Op basis van een niet-gebiedsdekkende inventarisatie is het moeilijk om voor deze soort een inschatting van de populatie te maken. Wat wel zeker is, is dat de populatie geen 350 à 400 “paren” meer telt zoals dit begin jaren ’90 nog het geval was (Menschaert, 1991).

5.19. Steenuil

Aantal getelde paren/territoria: /
Populatieschatting: ?
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Om een goed beeld te krijgen van het voorkomen van deze soort is eigenlijk een gebiedsdekkende inventarisatie nodig. Tijdens het broedseizoen van 2016 werd de soort uit 35 km-hokken gemeld, wat een idee geeft van de verspreiding van deze soort. Menschaert (1991) schatte de populatie begin jaren ’90 op 550 – 650 paren, wat toen al een halvering was ten opzichte van de jaren ’70.

5.20. Ransuil

Aantal getelde paren/territoria: 6
Populatieschatting: 6 – 10
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Onvoldoende data
Bespreking:
Met slechts op zes locaties zingende vogels of roepende jongen blijkt dat ook deze soort het absoluut niet goed doet (ook de aantallen op de winterse slaapplaatsen zijn sterk afgenomen). Gezien de nachtelijke levenswijze worden ongetwijfeld hier en daar broedparen over het hoofd gezien. Op volgende locaties waren broedverdachte Ransuilen aanwezig: Gottem (roepende juveniel), Dikkelvenne (zingende vogel), Heurne (roepende juveniel), Nukerke (zingende vogel), Ruien-Kluisbos (roepende juveniel) en St-Lievens-Esse (zingende vogel). De 100 – 120 paren die vermeld worden in Menschaert (1991) worden tegenwoordig lang niet meer gehaald. Gericht onderzoek naar deze soort zou zeer interessant kunnen zijn.

5.21. Gierzwaluw

Aantal getelde paren/territoria: /
Populatieschatting: /
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Deze soort is moeilijk te inventariseren, ook al omdat niet-broedende tweedejaarsvogels volop in de steden rondvliegen. In volgende steden/dorpen broedt de soort zeker nog, telkens met vermelding van het hoogste aantal tussen de datumgrenzen: Deinze (10), Nazareth (13), Kruishoutem (8), Zingem (11), Mullem (8), Eine (3), Nederename (12), Oudenaarde (20), Zottegem (7), Berchem (6) en Ronse (15). Begin jaren ’90 werd de populatie op 1745 paren geschat (Menschaert, 1991).

5.22. Kleine bonte specht

Aantal getelde paren/territoria: 40
Populatieschatting: 40+
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Nog een onder-geïnventariseerde bossoort, met 81 meldingen uit de periode tussen de datumgrenzen. Een snelle analyse hiervan leverde een 40-tal territoria op, het werkelijke aantal ligt wellicht hoger. Menschaert (1991) schatte de populatie op 100 paren.

5.23. Wielewaal

Aantal getelde paren/territoria: 7 – 9
Populatieschatting: 7 – 30
Telinspanning: 3
Vlaamse Rode Lijst: Bedreigd
Bespreking:
Van deze enigmatische soort werden amper 14 waarnemingen verricht tussen de datumgrenzen. In volgende gebieden werd voldaan aan de criteria om van een territorium te mogen spreken: Eke-De Ratte 2 – 4 koppels, Semmerzake-Kriephoek, Zingem-Kleinmeers, Zingem-De Weiput, Michelbeke-Rozenhoek en Ruien-Kluisbos. Dit resulteert in 7 – 9 territoria, wellicht ligt het werkelijke aantal nog

iets hoger, maar de opvallende roep is iets waar veel vogelkijkers op letten in de goede periode. Mogelijk worden ook voor deze soort een aantal bossen onderbezocht. Ook deze soort kreeg zware klappen, Menschaert (1991) schatte de populatie eind jaren ’80 – begin jaren ’90 nog op 80 – 100 koppels.

5.24. Glanskop

Aantal getelde paren/territoria: 50
Populatieschatting: 100+
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Van deze nog vrij algemene bossoort kwamen er 175 waarnemingen binnen uit het broedseizoen, de meerderheid ervan uit de bossen in het zuiden van de regio. Op basis hiervan werden een 50-tal territoria berekend, het werkelijke aantal ligt ongetwijfeld hoger. Menschaert (1991) schatte de populatie op 120 – 150 broedparen.

5.25. Matkop

Aantal getelde paren/territoria: 22
Populatieschatting: 20 – 100
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Bedreigd
Bespreking:
Van deze soort wordt al een aantal jaren vermoed dat ze sterk achteruitgaat in de regio. Het ontbreken van goede cijfers voor deze soort was één van de redenen om dit rapport te schrijven.
In 2016 werden er 67 waarnemingen verricht tussen de datumgrenzen. Wanneer deze worden geanalyseerd levert dit 22 zangposten/territoria op, vooral gelegen langs de Schelde tussen Gavere en Oudenaarde. Naast deze kernzone zijn er hier en daar nog verspreide koppels aanwezig. De territoria werden in volgende gebieden afgebakend: Deinze-Vallei van de Zeverenbeek, Semmerzake-Kriephoek, Hillegem, Zingem-Moerasje Vindevogel, Zingem-Mesure, Meilegem-Kaaimeersen, Zingem-Grootmeers, Zingem-De Weiput (2), Welden-Reytmeersen, Zingem-Put Vandemoortele, Heurne-Dal, Heurne-De Ster, Oudenaarde-Bos ’t Ename, Petegem-Bouvelobos, Oudenaarde-Donkvijver (3), Petegem-Langemeersen, Oudenaarde-De Coupure, Oudenaarde-De vestingen en Oudenaarde-Volkegembos.
Omwille van het beperkte voorkomen is dit een soort die zich uitstekend leent om de populatie volledig op te volgen, om op die manier de komende jaren een duidelijk beeld te krijgen van de trend van deze zeldzaam geworden soort. Deze soort kreeg duidelijk klappen de afgelopen decennia, in 1991 schatte Menschaert de populatie nog op 650 – 750 paar. Deze aantallen worden tegenwoordig niet meer gehaald, maar ze liggen ongetwijfeld hoger dan de getelde paren op basis van de ingevoerde losse waarnemingen. Gericht onderzoek (in de late winter en het vroege voorjaar, met afspelen van geluid) naar de soort in de hele regio zou ongetwijfeld zeer interessante resultaten kunnen opleveren!

5.26. Kuifmees

Aantal getelde paren/territoria: 9
Populatieschatting: 10 – 20
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:

Nog een bossoort die wellicht wordt onderteld in de regio. Met amper 15 waarnemingen is ook voor deze soort duidelijk dat vogelkijkers de bossen in het broedseizoen amper bezoeken. De waarnemingen leveren samen 9 territoria op in volgende bossen: Nazareth-Hospicebossen, Ruien-Kluisbos (2), Ronse-Muziekbos (4), Ronse-Pyreneeën (2). Ook hier ligt de werkelijke populatie vermoedelijk een stuk(je) hoger. Dit aantal is hoger dan begin jaren 90, toen deze werd geschat op maximum vijf paar (Menschaert, 1991).

5.27. Veldleeuwerik

Aantal getelde paren/territoria: /
Populatieschatting: /
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Kwetsbaar
Bespreking:
Door het hoge aantal waarnemingen (297) tussen de datumgrenzen is het voor deze soort onmogelijk om exacte territoria af te bakenen. Er kwamen meldingen van zingende vogels uit 110 km-hokken, de totale populatie op basis hiervan inschatten is onbegonnen werk. Dat de 3.200 – 4.000 paren van begin jaren ’90 (Menschaert, 1991) worden lang niet meer gehaald worden is echter wel duidelijk.

5.28. Fitis

Aantal getelde paren/territoria: 17
Populatieschatting: 20 – 50
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Kwetsbaar
Bespreking:
Met slechts 31 meldingen tussen de datumgrenzen deed ook deze soort het niet echt goed. Deze waarnemingen waren te herleiden tot 17 territoria, wat ongetwijfeld een onderschatting is van het werkelijke aantal.

5.29. Rietzanger

Aantal getelde paren/territoria: 14
Populatieschatting: 15 – 20
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Deze soort vertoont jaarlijks sterke fluctuaties (Vermeersch *et al.*, 2004), wat in slechte jaren vooral duidelijk is in regio’s met minder geschikt broedbiotoop. In de jaren ’70 nam deze soort sterk af, om zich daarna weer te herstellen, en dan vooral in de rietkragen in de polderregio’s (Vermeersch *et al.*, 2004).
In de Vlaamse Ardennen waren er in 2016 62 waarnemingen binnen de datumgrenzen, waaruit 14 territoria konden worden afgeleid. Deze bevonden zich in volgende gebieden: Deinze-Vallei van de Zeverenbeek, Zingem-De Weiput, Welden-De Reytmeersen, Heurne-Dal en omgeving (3), Berchem-Paddenbroek transport(2, ook voedseltransport waargenomen), Petegem-Langemeersen 5-tal en Melden-Scheldemeersen. De totale populatie wordt op basis van deze gegevens op een 15 – 20 koppels geschat, wat een stuk hoger is dan begin jaren ’90, toen er minder dan vijf Rietzangers in de regio broedden (Menschaert, 1991).

5.30. Spotvogel

Aantal getelde paren/territoria: 6
Populatieschatting: 6 – 50
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Nog een soort die aanvankelijk niet op de lijst van te bespreken soorten stond, maar na een korte blik op het beperkte aantal waarnemingen werd toch besloten ook Spotvogel te bespreken. Met slechts 11 waarnemingen tussen de grenzen doet ook deze soort het slecht. Zes territoria konden worden afgebakend, gelegen in Astene, Nazareth-De Prijkels, Wannegem-Lede, Eine-Snippenweide, Oudenaarde-Steenbergstraat en Ronse-Pyreneeën. Ook deze soort lijkt dramatisch te zijn achteruitgegaan, in 1991 werd de populatie nog op 1.000 zangposten geschat (Menschaert, 1991). Op basis van de beperkte gegevens is het moeilijk een nauwkeurige populatieschatting te doen, daarom werd er gekozen voor een ruime bovengrens. Hopelijk kan deze de volgende jaren scherper worden gesteld op basis van meer ingevoerde meldingen.

5.31. Sprinkhaanzanger

Aantal getelde paren/territoria: 8
Populatieschatting: 8 – 25
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Sprinkhaanzangers werden slechts 20 keer gemeld tussen de datumgrenzen, samen goed voor acht territoria. Het belangrijkste gebied voor deze soort bleken de Langemeersen bij Petegem te zijn, daar waren vier zangposten aanwezig. Daarnaast waren er ook meldingen uit Eke-Meersen Koedreef, Heurne-Dal, Welden-Reytmeersen en Michelbeke-Boterhoek. De typische en herkenbare zang is goed hoorbaar vanop afstand, maar wordt vooral ’s avonds gebracht, waardoor de soort wel kan gemist worden. De situatie lijkt vergelijkbaar met deze begin jaren ’90, toen de populatie op 0 – 10 koppels werd geschat (Menschaert, 1991).

5.32. Braamsluiper

Aantal getelde paren/territoria: 8
Populatieschatting: 8 – 25
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Slechts acht territoria is wel erg weinig voor deze soort. Volgende gebieden herbergden zangposten: Eke-De Ratte, Asper-Dorp, Zingem-Grootmeers, Zingem-De Weiput, Oudenaarde-Kelderstraat, Berchem-Dorp, Opbrakel en Ronse-Kanarieberg. Menschaert (1991) schatte de soort in 1991 nog op zo’n 150 – 200 paren. Mogelijk wordt de soort lokaal over het hoofd gezien?

5.33. Vuurgoudhaan

Aantal getelde paren/territoria: 2
Populatieschatting: 5 – 10
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:

Deze soort werd amper gemeld in het broedseizoen (11 waarnemingen), nochtans is er in een aantal bossen in het zuiden van de regio zeker geschikt broedhabitat aanwezig. Enkel de Pyreneeën in Ronse leverden geschikte waarnemingen om van twee territoria te spreken. Dit is vermoedelijk een onderschatting van deze soort, wellicht veroorzaakt doordat de meeste vogelkijkers in het voorjaar niet veel tijd doorbrengen in de bossen. Gericht onderzoek naar een aantal van deze soorten is wenselijk om hun populaties beter in te kunnen schatten.
Specifiek voor Vuurgoudhaan geldt ook dat het een moeilijk te inventariseren soort is, waarvan slechts weinig waarnemers de onopvallende zang kennen. Bovendien komt de soort voor in lage dichtheden waardoor de aanwezige vogels weinig zingen (Faveyts & Bert, 2013). Menschaert (1991) schatte de populatie op maximum 20 koppels.

5.34. Boomklever

Aantal getelde paren/territoria: 50 - 65
Populatieschatting: /
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Deze soort is aanwezig in nagenoeg alle bossen en grotere parken in de regio, een schatting maken is dan ook zeer moeilijk. Er waren 387 waarnemingen tussen de datumgrenzen, maar enkel uit de Pyreneeën in Ronse werden jonge vogels gemeld. Een snelle telling op basis van de waarnemingen leverde al gauw 50 – 65 koppels op, maar uit grote bossen zijn vaak slechts een beperkt aantal waarnemingen voorhanden. Gebieden waar wel veel waarnemingen worden ingegeven (zoals bijvoorbeeld rond Ronse) leveren vaak al snel verschillende territoria op. In 1991 schatte Menschaert de populatie op 125 koppels.

5.35. Grote lijster

Aantal getelde paren/territoria: 20
Populatieschatting: /
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Van deze soort hebben veel vogelaars het gevoel dat ze dramatisch is achteruitgegaan, en de cijfers lijken dit zeker niet tegen te spreken. In 2016 werden amper een 20-tal zangposten doorgegeven… Uiteraard wordt niet de hele regio onderzocht op deze soort, maar dat er gaan 1.200 – 1.400 paren meer aanwezig zijn zoals begin jaren ’90 (Menschaert, 1991) is wel duidelijk.

5.36. Nachtegaal

Aantal getelde paren/territoria: 0
Populatieschatting: 3
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Kwetsbaar
Bespreking:
Voor deze soort volstaat een zangpost tussen de datumgrenzen om te spreken van een territorium. Aan deze voorwaarde werd in drie gebieden voldaan, in slechts één hiervan werd een vogel meerdere dagen gehoord. Eéndagswaarnemingen waren er te Zingem-Spettekraai op 28 mei en te Oudenaarde-Camping Donkvijver op 16 mei. In het Volkegembos bij Oudenaarde was van 9 – 26 mei een zangpost

aanwezig. Drie territoria dus, ook deze soort doet het niet goed in onze regio. Ter vergelijking: in 1991 werd de populatie nog op een 50-tal koppels geschat (Menschaert, 1991).

5.37. Gekraagde roodstaart

Aantal getelde paren/territoria: 6 – 7
Populatieschatting: 6 – 20
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Nog een soort die het helemaal niet goed doet in de Vlaamse Ardennen is de Gekraagde roodstaart, met in 2016 amper 11 meldingen tussen de datumgrenzen. Op één locatie (Nukerke) werd een mannetje met twee jongen gezien. Daarnaast waren op de traditionele locaties in Eke twee à drie zangposten aanwezig, en ook rond Opbrakel werden drie zangposten genoteerd. In Zegelsem tenslotte was ook een zingend mannetje aanwezig. De "kernen" zijn dus duidelijk te vinden bij Eke en Opbrakel, daarbuiten is het wel heel erg leeg voor deze soort in de Vlaamse Ardennen… Eind jaren '80 werd al van een sterke afname gesproken, toen bedroeg de populatie in de regio nog een 100-tal koppels (Menschaert, 1991).

5.38. Roodborsttapuit

Aantal getelde paren/territoria: 5
Populatieschatting: 5 – 7
Telinspanning: 3
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
In grote delen van Vlaanderen doet Roodborsttapuit het erg goed, maar in de Vlaamse Ardennen zijn broedgevallen of territoria de laatste jaren op één hand te tellen. Dat was ook het geval in 2016, er waren amper 20 waarnemingen tussen de datumgrenzen, en op slechts twee locaties werden jongen gezien: Zulte-Leievallei (3 jongen) en Petegem-Langemeersen (3 jongen). Daarnaast werden nog zangposten gemeld uit de Vallei van de Zeverenbeek bij Deinze en de Leievallei bij Zulte (daar waren in totaal drie koppels aanwezig). Mogelijk wordt de soort lokaal in de regio over het hoofd gezien, maar er zijn geen aanwijzingen dat er meer dan vijf à zeven koppels in de regio broeden. Menschaert (191) schatte de populatie in 1991 op een 10 – 15 broedparen.

5.39. Grauwe vliegenvanger

Aantal getelde paren/territoria: 4
Populatieschatting: /
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Met amper 50 waarnemingen tussen de datumgrenzen doet ook deze soort het behoorlijk slecht. Slechts uit vier gebieden kwamen meldingen van zingende vogels, of van uitgevlogen jongen: Opbrakel, Brakel-Omgeving Burreken, Zegelsem en Ronse-Pyreneeën. Ongetwijfeld wordt de soort hier en daar over het hoofd gezien, maar de 700 – 900 paren van begin jaren '90 worden lang niet meer gehaald (Menschaert, 1991).

5.40. Ringmus

Aantal getelde paren/territoria: /

Populatieschatting: /
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Bedreigd
Bespreking:
Met amper 37 waarnemingen tussen de datumgrenzen is het wel duidelijk dat deze soort het ook in de Vlaamse Ardennen slecht doet. Recent werd ze op de Vlaamse Rode Lijst opgenomen in de categorie “Bedreigd”. Een populatieschatting maken is op basis van slechts fragmentarisch ingevoerde losse waarnemingen onmogelijk, de 3.500 – 4.000 koppels van 25 jaar geleden zijn echter duidelijk al lang verleden tijd (Menschaert, 1991).

5.41. Graspieper

Aantal getelde paren/territoria: 11
Populatieschatting: 10 – 15
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Bedreigd
Bespreking:
Van deze soort werden op acht locaties zingende vogels gemeld tussen datumgrenzen. Dit was het geval in Eine-Doorn, Mater, Petegem-Aan-De-Schelde, Petegem-Langemeersen (met voedsel), Melden, Berchem (transport voedsel), Opbrakel, Ronse-Paillart. Op twee van deze locaties (Langemeersen en Berchem) werd ook transport van voedsel gezien. Daarnaast werden ook nog paren waargenomen in Maarke-Kerkem, Melden-Scheldemeersen en Kwaremont (2). 11 territora dus, de totale populatie wordt geschat op 11 – 15 broedparen. Ook voor deze soort een gigantisch verschil met de populatie van 25 jaar geleden, toen deze nog op 900 – 1.100 broedparen werd geschat (Menschaert, 1991).

5.42. Goudvink

Aantal getelde paren/territoria: 4
Populatieschatting: 4 – 5
Telinspanning: 2
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Net zoals de afgelopen jaren werden een viertal koppels Goudvink genoteerd in de regio. Aangezien deze soort geliefd is bij vogelvangers, wordt geen locatie vrijgegeven. Het is niet uit te sluiten dat het werkelijke aantal koppels nog iets hoger ligt, maar aangezien de soort een typische en goed herkenbare roep heeft en een aantal vaste locaties goed worden opgevolgd, lijken deze vier territoria een vrij goede inschatting van de populatie. Begin jaren ’90 werd de soort niet als broedvogel vastgesteld in de regio (Menschaert, 1991).

5.43. Appelvink

Aantal getelde paren/territoria: 2
Populatieschatting: 5 – 25
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Van deze soort waren er acht waarnemingen tussen de datumgrenzen. Het ging nagenoeg overal om éénmalige waarnemingen, vaak van overvliegende vogels, wat bij deze onopvallende soort met een weinig opvallende roep niet verwonderlijk is. Bovendien komt deze soort vooral in bosgebieden voor,

waar in het voorjaar maar weinig vogelkijkers rondlopen. In de Pyreneeën in Ronse werd op 16 juni een juveniele vogel waargenomen, en waren er ook ervoor en erna enkele waarnemingen, wellicht heeft de soort hier dus wel gebroed. Uit Wortegem kwam ook een melding van een broedverdachte vogel, in totaal 2 territoria dus. Volgende waarnemingen kunnen niet genoteerd worden als territorium, maar zijn toch interessant om te vermelden: op 9 juni te Oudenaarde-Volkegembos, op 1 mei in Opbrakel, op 16 juni te Everbeek-Everbeekse Bossen, op 2 juni te Ronse-Bruyère, 12 april te Ronse-Tombele. Er kan worden aangenomen dat Appelvink een regelmatige, maar zeldzame broedvogel is in de regio. Menschaert (1991) schatte de populatie 25 jaar geleden op 30 – 35 koppels. De meest recente populatieschatting voor Vlaanderen dateert uit de atlasperiode 2000-2002: (amper) 150-280 broedparen (Vermeersch *et al.*, 2004).

5.44. Rietgors

Aantal getelde paren/territoria: 22
Populatieschatting: 20 – 100
Telinspanning: 1
Vlaamse Rode Lijst: Bijna in gevaar
Bespreking:
Net zoals bij de Geelgors waren er ook van Rietgors 81 waarnemingen tussen de datumgrenzen. Wellicht wordt deze soort hier en daar nog over het hoofd gezien, op basis van de ingevoerde waarnemingen kunnen 22 territoria worden afgebakend: Zulte-Leievallei (4), Nazareth-Callemoeie, Eke-Meersen Koedreef, Eke-Icarusvlakte, Heurne-Dal (jongen gezien), Heurne-Heurnemeersen (4), Petegem-Langemeersen (6-tal), Melden-Scheldemeersen (2, ook hier werden jongen gezien), Berchem-Paddenbroek (2). Het werkelijke aantal territoria ligt ongetwijfeld hoger, hopelijk kan daar ook voor deze soort de komende jaren beter licht op worden geworpen. Menschaert (1991) schatte de populatie begin jaren ’90 nog op zo’n 150 koppels.

5.45. Geelgors

Aantal getelde paren/territoria: 32
Populatieschatting: 30 – 40
Telinspanning: 3
Vlaamse Rode Lijst: Momenteel niet in gevaar
Bespreking:
Er waren 81 Geelgors-waarnemingen tussen de datumgrenzen, de grote meerderheid ervan in het zuiden van de regio. Wanneer deze in detail worden bekeken kunnen 32 territoria worden afgebakend, gelegen in volgende gebieden: Olsene, Oudenaarde-Speibos, Maarke-Kerkem-Boigneberg, MaarkeKerkem-Kokerellestraat, Melden-Omgeving Koppenbergbos (2), Brakel-Omgeving Burreken (2), Opbrakel, Zegelsem, Maarkedal-Bosstraat, Schorisse (4), Ronse-Sint-Pietersbos, Etikhove-Boskant, Etikhove/Nukerke-Spoorwegberm (2), Nukerke-Keistraat, Zulzeke (4), Ronse-Oude spoorweg, Ronse-Ten Berghe, Ronse-Klein Frankrijk, Ronse-Pyreneeën (5-tal). Eind jaren ’80 was de soort al sterk afgenomen in de regio, toen werd de populatie nog op een 400-tal broedparen geschat (Menschaert, 1991).
Tot een paar winters geleden konden in de winter vrij grote groepen Geelgorzen worden waargenomen, maar de laatste jaren zijn deze verdwenen. Nochtans bleek elders al dat inzetten op voldoende wintervogels de lokale broedvogels een boost kan geven, en de broedpopulatie positief kan beïnvloeden. De verhoogde aandacht voor dergelijke maatregelen, en een grotere samenwerking tussen verschillende actoren zal hopelijk in de nabije toekomst vruchten afwerpen voor deze soort.

6. Referenties

Devos, K., Anselin, A., Driessens, G., Herremans, M., Onkelinx, T., Spanoghe, G., Stienen, E., T'Jollyn, F., Vermeersch, G. & Maes, D. (2016). *De IUCN Rode Lijst van de broedvogels in Vlaanderen (2016)*. Natuur.oriolus 82: 109-122.

Faveyts, W. & Bert, C. (2013). *Bijzondere broedvogels in de Denderstreek in 2012*. Natuurpunt-Vogelwerkgroep Cinerea. Geraardsbergen, uitgave in eigen beheer.

Menschaert, L. (1991). Zijn er nog vogels. Wielewaal Schelde-Leie.

Vermeersch, G., Anselin, A., Devos, K., Herremans, M., Stevens, J., Gabriëls, J. & Van Der Krieken, B. (2004). *Atlas van de Vlaamse broedvogels 2000-2002*. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel.

Vermeersch, G., Anselin, A. & Devos, K. (2006). *Bijzondere broedvogels in Vlaanderen in de periode 1994-2005. Populatietrends en recente status van zeldzame, kolonievormende en exotische broedvogels in Vlaanderen*. Mededeling INBO.M.2006.2. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Vermeersch, G. & Anselin, A. (2009). *Broedvogels in Vlaanderen in 2006-2007. Recente status en trends van bijzondere broedvogels en soorten van de Vlaamse rode lijst en/of bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn*. Mededeling van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek nr. 3, Brussel.